

**Opinia ornitologiczna i chiropterologiczna
dla przedsięwzięcia:**

**Termomodernizacja budynku
na Stadionie Miejskim w Zagórowie**

Lokalizacja:

Gmina: Zagórow

Obręb: ZAGÓRÓW

Działka ewid.nr 220/1

Opracował:

dr. inż. Paweł Szablewski

04 luty 2025 roku

1. Przedmiot opracowania. Podstawa merytoryczna i prawna.

1.1. Przedmiot opracowania.

Przedmiotem opracowania jest Opinia ornitologiczna i chiropterologiczna dla budynku użyteczności publicznej mieszczącym się na Stadionie Miejskim w Zagórowie, ul. Łąkowa 9A, 62-410 Zagórow, na potrzeby planowanego przedsięwzięcia – termomodernizacji budynku.

1.1. Ptaki.

W Polsce z budynków korzysta na stałe lub czasowo co najmniej kilkanaście gatunków ptaków. Należą do nich wróble, mazurki, jerzyki, jaskółka oknówka, sikory, kopciuszki, kawki, gołębie, sowy, sierpówki, pliszki, pustułki. W kilku przypadkach, budynki, stanowią obecnie główne i podstawowe miejsce lęgów np. wróbel (*Passer domesticus*), jerzyk (*Apus apus*), pustulka (*Falco tinnunculus*).

Wszystkie gatunki ptaków zamieszkujące budynki podlegają ochronie gatunkowej na mocy rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 2380).

Do zakładania gniazd ptaki wykorzystują: przestrzenie w konstrukcji budynku, ubytki w elewacji, dostępne stropodachy, wolne przestrzenie za rynnami, obróbkami blacharskimi i spustami. Prace termomodernizacyjne powodują, że bytujące na tych obiektach ptaki czy nietoperze zostają w krótkim czasie pozbawione swych dotychczasowych siedlisk. Jest to bardzo niebezpieczne, bo pozbawienie możliwości gniazdowania na budynkach, może doprowadzić do zaniku całych populacji, stąd wynika konieczność zwrócenia uwagi na te potencjalne siedliska przed zmianami i wykonanie prac kompensacyjnych.

1.2. Nietoperze.

W Polsce stwierdzono występowanie 28 gatunków nietoperzy. Wszystkie podlegają ścisłej ochronie na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 2380).

Większość gatunków nietoperzy związana jest z zabudową antropogeniczną. W przestrzeni miejskiej najczęściej spotykane są: mroczek późny (*Eptesicus serotinus*), mroczek posrebrzany (*Vespertilio murinus*), karliki (*Pipistrellus sp.*), borowiec wielki (*Nyctalus noctula*). Nietoperze posiadają zdolność przeciskania się przez bardzo drobne szczeliny 1-2 cm, powoduje to, że zabudowa, zwłaszcza starszego typu z ubytkami w murach, szczelinach pod opierzeniami, nieczynnymi kominami, itp., jest dla nich bardzo korzystnym miejscem schronienia czy rozrodu. Jednocześnie gatunki te nie uciekają przy płoszeniu, a starają się jeszcze głębiej ukryć w zamieszkiwanej szczelinie. Przyczynia się to do zamurowywania w trakcie prac termomodernizacyjnych całych kolonii, stąd konieczność podjęcia odpowiednio wcześniej działań wyposażeniowych i kompensacyjnych.

1.3. Podstawa prawna ochrony ptaków i nietoperzy zamieszkujących budynki.

Zgodnie z art. 52 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 z późn. zm.), w stosunku do dziko występujących zwierząt gatunków objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- umyślnego zabijania,
- niszczenia siedlisk lub ostoji, będących ich obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania,

- niszczenia, usuwania lub uszkodzania gniazd, mrowisk, nor, legowisk, żeremi, tam, tarlisk, zimowisk lub innych schronień,
- umyślnego uniemożliwiania dostępu do schronień,
- umyślnego płoszenia lub niepokojenia,
- umyślnego płoszenia lub niepokojenia w miejscach noclegu, w okresie lęgowym w miejscach rozrodu lub wychowu młodych lub w miejscach żerowania zgrupowań ptaków migrujących lub zimujących.

Dla gatunków zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i jeżeli nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków zwierząt, odstępstwa od zakazów:

- usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd z budek dla ptaków i ssaków,
- usuwania od dnia 16 października do końca lutego gniazd ptasich z obiektów budowlanych lub terenów zieleni, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne.

Zgodnie z art. 56 ustawa o ochronie przyrody:

- odstępstwa od wyżej wymienionych zakazów należy uzgodnić z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska na obszarze swojego działania.

2. Lokalizacja przedsięwzięcia względem obszarów cennych przyrodniczo.

2.1. Obszary chronione przyrodniczo.

Planowane przedsięwzięcie zlokalizowane na terenie podlegającym ochronie na podstawie - ustawy o ochronie przyrody:

- Pyszdski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Nadwarciański Park Krajobrazowy,
- Ostoja Nadwarciańska PLH300009.

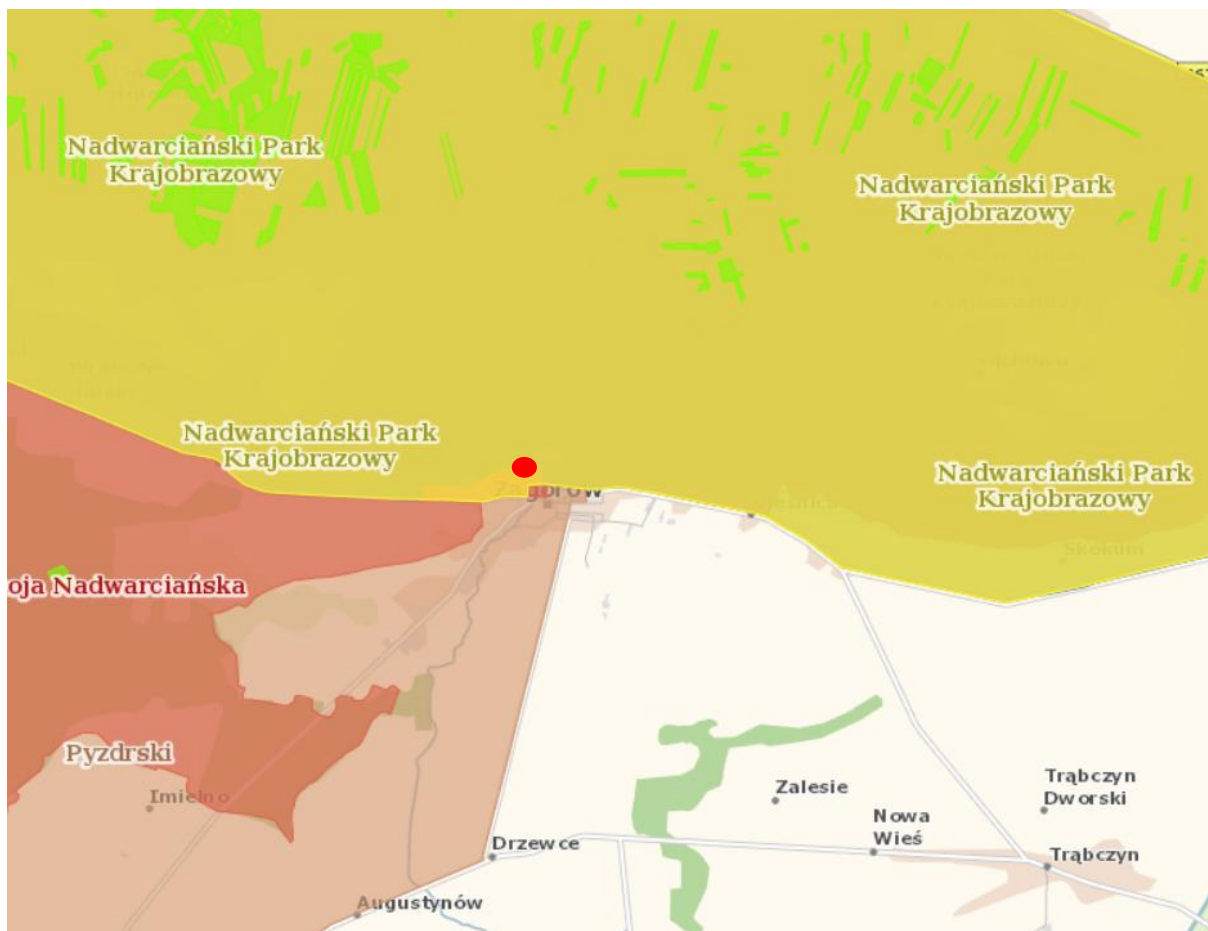
Inne najbliższe obszary i inne formy ochrony przyrody, odległość od planowanego przedsięwzięcia:

- Obszary Natura 2000 obszary specjalnej ochrony:

- Dolina Środkowej Warty PLB300002 – ok. 50 m w kierunku północnym,

Pomnik przyrody:

- Ryszard - Lipa drobnolistna - *Tilia cordata* – ok. 400 m w kierunku południowym.

Rys. 2.1. Obszary chronione w otoczeniu przedsięwzięcia (źródło geoserwis.gdos.gov.pl).

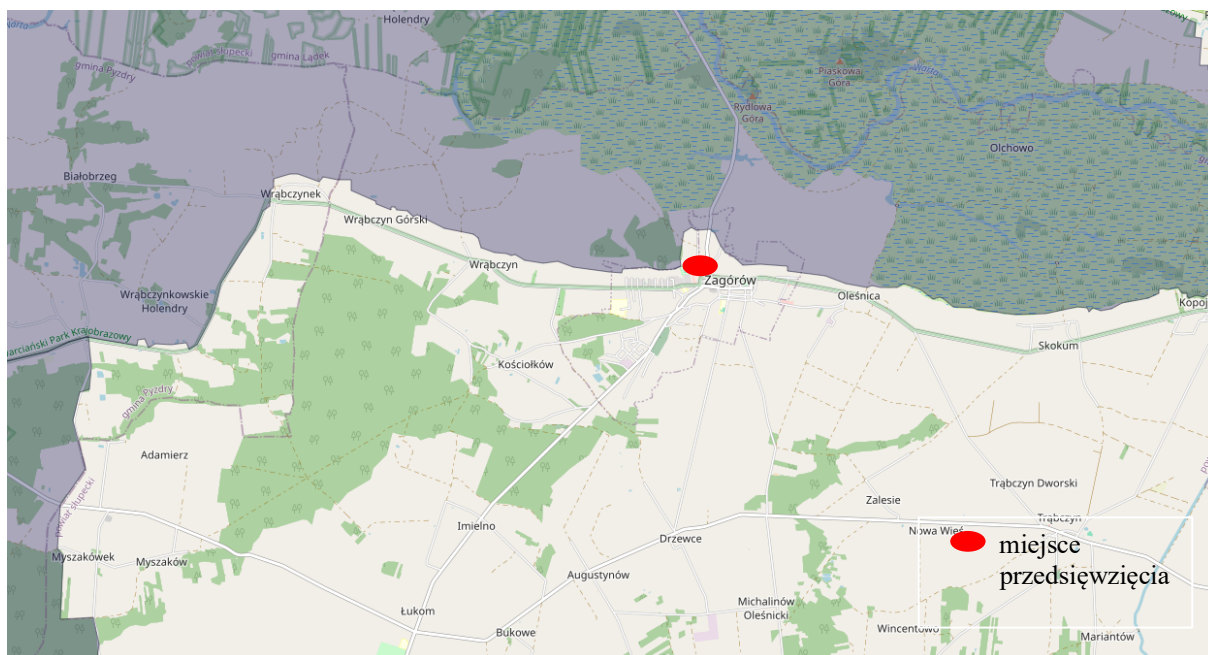
Do głównych zagrożeń dla tych siedlisk należą: melioracje osuszające, gatunki inwazyjne, sukcesja naturalna, zaniechanie koszenia i wypasu, eksploatacja piasku, fragmentacja siedlisk, wędkarstwo, regulacja koryt rzecznych, zanieczyszczenie wód powierzchniowych.

Planowane przedsięwzięcie nie powoduje ww. zagrożeń.

2.2. Korytarze ekologiczne.

Najbliższym korytarzem ekologicznym do przedsięwzięcia, jest Dolina Warty KPnC-22A ok. 200 m na zachód północ.

Położenie obszaru przedsięwzięcia na tle paneuropejskiej sieci ekologicznej o znaczeniu krajowym ilustruje mapa poniżej.

Rys. 2.2. Fragment Mapa Korytarzy ekologicznych 2012r.

Autorzy Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011(mapa poglądowa OpenStreetMap).

2.3.Obszary wodno-błotne.

Najbliższe tereny podmokłe związane są z doliną rzeki Warty ok. 50 m na północ. Dolina rzeki Warty graniczy na całej długości miasta Zagórz, od jego północnej strony. Wody Warty cechują się reżimem roztopowo-deszczowym, ze specyficznym rytmem wezbrań i niżówek decydującym o warunkach środowiskowych całej doliny. Strefa zalewów nadal obejmuje większość terenów ostoi, tworząc okresowe rozlewiska do kilku tysięcy hektarów. Rozlewiska te powstają przede wszystkim wiosną, w okresie roztopów, nieregularnie występują także latem. Doliny środkowej Warty są jednym z najlepiej zachowanych naturalnych i półnaturalnych krajobrazów typowej rzeki nizinnej. Teren zajęty przez mozaikę ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk, zadrzewień łęgowych oraz zarastających szuwarem starorzeczy. Największe przestrzenie zajmują wilgotne łąki i pastwiska oraz szuwary. Sporadycznie występują fragmenty ginących w skali Europy łąk wierzbowych, natomiast częste są, powiązane z nimi sukcesyjnie, fitocenozy wiklin nadrzecznych. Na niedużych obszarach, przede wszystkim na obrzeżach doliny, zachowały się olsy porzeczkowe i towarzyszące im łąki jesionowo-olszowe, a także nadrzeczne postaci łąk jesionowo-wiązowych.

Obszar stanowi bardzo ważną ostoję ptaków wodno-błotnych, przede wszystkim w okresie lęgowym. Z cenniejszych gatunków można wymienić: rybitwa białowąsa, cyranka, gęgawa, krwawodziób, płaskonos, rybitwa białoczelna, rybitwa białoskrzydła, rybitwa czarna, rycyk, batalion, bąk, błotniak łąkowy, błotniak stawowy, dzięcioł średni, kropiatka, podróżniczek, brodziec piskliwy, cyraneczka, czajka, czapla siwa, dudek, dziwonia, krakwa, kulik wielki, sieweczka obrożna, zausznik, derkacz, kszczyk, ortolan, ślepowron, zimorodek i świergotek polny, dudek, dziwonia, pustułka i remiz, przepiórka.

Stwierdzono tu także występowanie 12 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Bogata jest fauna płazów (stwierdzono tu 13 z 18 występujących w Polsce gatunków). Flora roślin naczyniowych liczy ponad 1000 gatunków, spośród których około 100 znajduje się na krajowej i/lub regionalnej czerwonej liście taksonów zagrożonych. Pozostałe

grupy organizmów są słabiej rozpoznane, niemniej występują tu interesujące gatunki grzybów, mszaków, mięczaków, jętek, pijawek, nietoperzy i ryb.

2.4. Łąki.

Duże kompleksy łąk, najbliższe ok. 50 m w kierunku północnym, często podmokłe powiązane z strefami zalewowymi rzeki Warty.

2.5. Lasy i zadrzewienia

Najbliższe kompleksy leśne i większe zgrupowania zadrzewień znajdują się ok. 200 m w kierunku północno-zachodnim. W skład kompleksów leśnych wchodzi głównie olcha w wieku 20-40 lat. Na zadrzewienia składają się olchy, topole, wierzby, sosna, brzoza.

Występują m.in.: dzięcioł duży, dzięcioł czarny, dzięcioł zielony. Z częściej spotykanych gatunków: sikora bogatka, modraszka, sikora uboga, rudzik, szpak, kos, wilga, drozd śpiewak, sówka, kowalik, pełzacz leśny, zięba, dzwonec, sierpówka, kapturka, gajówka, cierniówka, pierwiosnek, piecuszek, świstunka, słowik szary, strzyżyk, kukułka.

Na obszarze tym nie prowadzono badań nad składem gatunkowym nietoperzy. W okolicy widziany był borowiec duży, nocek duży, nocek rudy.

2.6. Ocena siedlisk w najbliższym sąsiedztwie przeznaczonego do termomodernizacji budynku użyteczności publicznej.

Najbliższą okolicę stanowią obszary zalewowe doliny rzeki Warty oraz zabudowa mieszkalna z usługami oraz obiekty sportowe.

Rys. 2.6. Stan zagospodarowania najbliższych terenów w sąsiedztwie przeznaczonego do termomodernizacji budynku użyteczności publicznej.

2.7. Podsumowanie.

Wyżej opisane siedliska mogą potencjalnie przyczyniać się do pojawiania niektórych gatunków ptaków i nietoperzy przy i w okolicy przeznaczonego do termomodernizacji budynku użyteczności publicznej w Zagórowie. Jednak prognozuje się, że ze względu na wymagania siedliskowe będą to wizyty przelotne i okazjonalne.

3. Ocena siedliska budynku użyteczności publicznej przeznaczonego do termomodernizacji oraz w jego bezpośrednim sąsiedztwie.

Ocenę przeprowadzono na podstawie: oględzin bezpośrednich budynku w dniach 04.02.2025, informacji dostarczonych przez inwestora, wywiadu z pracownikami placówki, przy wykorzystaniu materiałów mapowych i literaturowych, wywiadu z miejscową ludnością.

Ocenie poddano warunki siedliska, na którym będzie realizowana inwestycja pod względem możliwości zasiedlania i wykorzystania przez ptaki i nietoperze. Z racji, iż oględziny budynku wykonano w okresie zimowym skupiono się na poszukiwaniu śladów (pozostałości gniazd, śladów po zawieszaniu gniazd, zabrudzenia, śladów guana, pozostałości pokarmu) oraz miejsc ewentualnego bytowania, rozrodu zwierząt: ubytków w murze, otwartych otworów wentylacyjnych, pomieszczeń, szczelin pod upierzeniami parapetów, kalenic dachów, przy rynnach lub mocowań lamp.

3.1. Opis budynku

Budynek użyteczności publicznej przeznaczony do termomodernizacji w przeszłości jak i obecnie jest intensywnie użytkowany, pełni funkcję budynku gospodarczego i socjalnego dla potrzeb funkcjonowania Stadionu Miejskiego w Zagórowie.

Budynek parterowy, ma formę czworoboku. Zewnętrzny obrys stanowi bryłę prostopadłościanu (z płaskim dachem, spadki powierzchni dachowych nie przekraczają 7%, pokryty papą). W budynku brak powierzchni strychów czy piwnic. Wszystkie pomieszczenia są całkowicie zagospodarowane jako pomieszczenia użytkowe, gospodarcze, utrzymane w dobrym stanie technicznym.

- termomodernizacja- ściany zewnętrzne -wełna mineralna, tynk;
- wymiana stolarki okiennej i drzwiowej;
- fotowoltaika montowana na istniejącym dachu budynku.

3.3. Roślinność:

W bezpośredniej bliskości budynku brak roślinności drzewiastej czy krzewów. Pojedyncze krzewy występują od strony wejścia do budynku (północnej) jako roślinność ozdobna. Ewentualne jej przycinki lub usunięcia wykonać poza sezonem lęgowym ptaków.

3.4. Ocena poszczególnych elewacji i dachu.

POWIERZCHNIE DACHOWE. Miejsce lokalizacji fotowoltaiki.

Fot. 1. Widok dach.

Dach płaski o niewielkim spadku do 7%. Zbudowany z dwóch spadzistych powierzchni, z licznymi wypustami kominów wentylacyjnych.

Pokrycie papą stanowi jednolitą i szczelną powierzchnię. Kominki wentylacyjne zadaszone. Dach nie stanowi miejsca bytowania ptaków i nietoperzy.

Podbitka krawędzi dachu z blachy, ściśle przylegająca do ściany. Brak śladów gniazdowania ptaków czy bytności nietoperzy.

Fot. 2. Widok dach – ubytki.

Szczeliny przy dachu i ścianach przed rozpoczęciem prac należy w okresie poza lęgowym tj. od końca września do końca lutego zabezpieczyć pianką lub innymi nakładkami przed dostępem zwierząt.

ELEWACJE.

Fot. 3. Widok elewacja północna - część A.

Elewacja północna – część A.

Elewacja otynkowana brak większych spękań czy ubytków. Opierzenia parapetów blaszane, krawędzie dachów blaszane, ściśle przylegające do podłoża. Rynny w dobrym stanie, ściśle dopasowane do krawędzi dachu. Brak śladów czy całych gniazd.

Fot. 4. Widok elewacja wschodnia - część B.

Elewacja wschodnia – część B.

Elewacja otynkowana brak większych spękań czy ubytków. Pojedyncze ubytki pod krawędzią dachu płytkie bez śladów gniazdowania. Opierzenia parapetów, krawędzi dachów blaszane, ściśle przylegające do podłoża. Otwory wentylacyjne zabezpieczone kratką. Pomiędzy rynną a dachem pojedynczy ślad gniazda wróbla.

Fot. 5. Widok elewacja północna - część A, ślad gniazdowania wróbla.

Rynny i opierzenia dachu należy zdemonstować w okresie poza lęgowym tj. od końca września do końca lutego, zabezpieczyć pianką lub innymi nakładkami przed dostępem zwierząt.

Fot. 6. Widok elewacja południowa - część C.

Elewacja południowa – część C.

Elewacja otynkowana brak większych spękań czy ubytków. Brak otworów okiennych i drzwiowych. Opierzenia parapetów blaszane, ściśle przylegające do podłoża. Pod opierzeniem dachu pozostałość gniazd os. Brak śladów czy całych gniazd. Brak śladów bytowania innych zwierząt.

Fot. 7. Pozostałość gniazd os – należy zachować ostrożność.

Fot. 8. Elewacja zachodnia – część D.

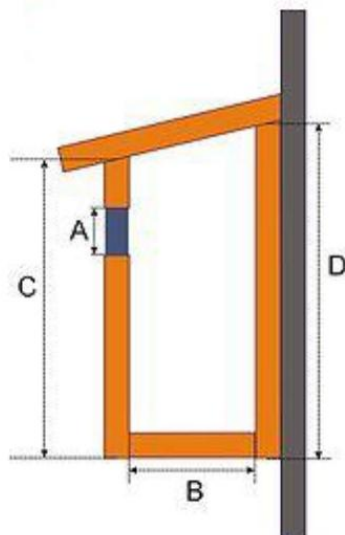
Elewacja zachodnia – część D.

Elewacja otynkowana brak większych spękań czy ubytków. Pojedyncze ubytki pod krawędzią dachu płytkie bez śladów gniazdowania. Opierzenia parapetów, krawędzi dachów blaszane, ściśle przylegające do podłoża. Otwory wentylacyjne zabezpieczone kratką.

4. Podsumowanie i wnioski

- 1. Na analizowanym budynku stwierdzono pojedynczy ślad gniazdowania ptaków (wróbel domowy). Brak śladów bytowania nietoperzy.**
- 2. Ze względu na wykonanie oględzin w okresie zimowym, zrealizowano je w zakresie oceny siedliska pod względem możliwości zasiedlenia przez ptaki lub nietoperze.**
- 3. Ze względu na bytowanie, w sąsiedztwie budynku, gatunków związanych z tego typu siedliskami, przed wykonaniem prac i w trakcie należy zwracać uwagę na ich ewentualną obecność, a w przypadku potwierdzenia wystąpić do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Poznaniu o odpowiednie odstępstwa. Należy poinformować firmę wykonującą termomodernizację, że w przypadku znalezienia aktywnego stanowiska lęgowego ptaków lub osobników nietoperzy, prace trzeba wstrzymać i powiadomić odpowiednie służby (dane adresowe poniżej).**
- 4. Występujące na budynku ubytki, spękania w murze, większe szczeliny pod rynnami, parapetami, opierzeniem krawędzi dachów, wymagają wykonania zabezpieczania przed dostępem zwierząt poza okresem rozrodczym i lęgowym tj. od końca września do końca lutego.**
- 5. Demontaż, rynien parapetów, opierzenia krawędzi dachów wykonać co najmniej dzień przed planowanymi pracami termomodernizacyjnymi, w celu umożliwienia ucieczki (czasu na ucieczkę) zwierząt ukrytych w głębszych szczelinach.**
- 6. W przypadku nie uniknięcia uszkodzenia, wypłoszenia ptaków, nietoperzy, młode lub zranione osobniki:**
 - zabezpieczyć w zakrywanym (ciemnym) kartonie, skrzynce z otworami wentylacyjnymi,**
 - w jak najkrótszym okresie dostarczyć do najbliższego ośrodka rehabilitacji zwierząt np.**
 - Nadleśnictwo Grodziec, ul. Leśna 50, 62-580 Grodziec, tel. 63 24-85-027,**
 - Polski Związek Łowiecki Stacja Badawcza, ul. Sokolnicza 12, 64-020 Czempin,**
 - szczegółowy wykaz ośrodków rehabilitacji zwierząt na stronie internetowej GDOŚ: <https://www.gov.pl/web/gdos/wykaz-osrodkow-rehabilitacji-zwierzat>.**
- 7. Ze względu na siedlisko, zaleca się wywieszania na ścianach budynków czy w pobliżu 4 skrzynek lęgowych dla ptaków i 1 dla nietoperzy.**

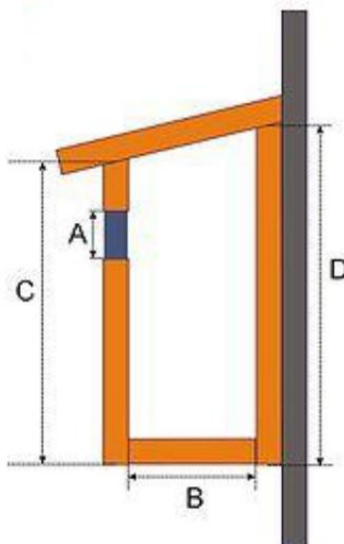
Na elewacji budynku lub na drzewach w jego pobliżu, wywiesić co najmniej 3 skrzynki lęgowe dla ptaków typu A. Skrzynki umieścić na wysokości co najmniej 2,5 m nad ziemią.

Skrzynka lęgowa typu A:

- wysokość C ścianki przedniej ok. 28 cm,
- wysokość D ścianki tylnej ok. 30 cm,
- szerokość B ścianki przedniej ok. 11 cm,
- szerokość B ścianki bocznej ok. 11 cm,
- odległość otworu wlotowego od dna ok. 21 cm,
- średnica A otworu wlotowego 3,3 cm,
- grubość deski min. 2 cm.

Na elewacji budynku lub na drzewach w jego pobliżu, wywiesić co najmniej 1 skrzynkę lęgowe dla ptaków typu A1. Skrzynkę umieścić na wysokości co najmniej 2,5 m nad ziemią.

Skrzynka lęgowa typu A1:

- wysokość C ścianki przedniej ok. 28 cm,
- wysokość D ścianki tylnej ok. 30 cm,
- szerokość B ścianki przedniej ok. 11 cm,
- szerokość B ścianki bocznej ok. 11 cm,
- odległość otworu wlotowego od dna ok. 21 cm,

- średnica A otworu wlotowego 2,8 cm,
- grubość deski min. 2 cm.

Na elewacji budynku lub na drzewach w jego pobliżu wywiesić co najmniej 1 skrzynkę dla nietoperzy. Skrzynkę umieścić na wysokości co najmniej 4 m nad ziemią.

Przykładowe wymiary, skrzynka dla nietoperzy:

- wysokość ok. 40 cm,
- szerokość ok. 25 cm,
- wymiar otworu wlotowego ok. 21 x 1,5 cm,
- grubość deski min. 2 cm.

Instytut Zoologii Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
Institute of Zoology Poznan University of Life Sciences

Wojska Polskiego 71 C, 60-625 Poznań
www.zoologia.up.poznan.pl

Poznań, 28 czerwca 2010 r.

REKOMENDACJA

Rekomenduję Pana dr. inż. Pawła Szablewskiego zam. ul. Ostrowska 40, 62-420 Strzałkowo do wykonywania inwentaryzacji chiropterologicznych i ornitologicznych oraz ocen wpływu planowanych prac termo modernizacyjnych na ww. grupy organizmów. Osoba ta posiada wiedzę oraz doświadczenie w tego typu badaniach.

DYREKTOR
INSTYTUTU ZOOLOGII
prof. dr hab. Piotr Tryjanowski